

Store elver i Norge

Cand. real. Olav Skulberg

Klima og topografi betinger den store forekomst av elver i Norge. Det rennende vannet preger vår natur. Med fosser, stryk og stille strøm er vassdragene livgivere i landskapet. Med vekslende vannføring gjennom årstidene, skiftende utseende og endringer i løp markerer elvene opplevelsen av det stadig foranderlige i omgivelsene. Vi ser naturprosessene i virksomet i det strømmende vannets arbeid med landformene — erosjon, transport og avsetning.

Vassdragene er gamle trekk i landskapet, deres historie går gjennom tid som er lang også i geologisk sammenheng. Dalene og vassdragenes utforming vitner om at landet etter den førkvartære elve-erosjon har gjennomgått tre nedisninger og to interglasialtider. Både i dalenes tverrprofiler og vassdragenes lengdeprofiler er det spor av eldre landskapstrekk som er forandret gjennom senere tiders eroderende virksomheter. Disse forhold henger sammen med landmassenes hevningsfaser, klimatiske vekslinger og berggrunnens egen-skaper.

De store, norske elvene er ikke store i verdensmålestokk. Kjempe elver som Amazonas (lengde: 5500 km — gjennomsnittlig vannføring 70 000 m³/sek.) og Mississippi (lengde: 6970 km, gjennomsnittlig vannføring: 19 000 m³/sek.) er noe for seg. Men også de store européiske elvene er betydelig meget større:

Elv	Nedbørfelt km ²	Lengde km	Gj.sn. vannføring m ³ /sek.
Volga ...	1 460 000	3 895	9 900
Donau ..	817 000	2 860	6 430
Rhinen .	225 000	1 320	2 000
Elben ...	144 000	1 160	640

Glåma er imidlertid den vannrikeste elv i Skandinavia, og bare Klara—Götaelv har et lengre løp.

Hvitskummende går mange av elvene våre, og fossene er typiske innslag i elvedalene. Mange av disse fossene har betydelige høyder. Det er noe forskjellig oppgitt hvilke fosser som har de største fallene.

Foss	Elv	Total høyde i m
Ormalifoss	Fortunelv	563
Østebøfoss	Østerbøelv	380
Vettisfoss	Årdalselv	370
Hundkastet	Mørkrisdalselv	353
Valurfoss	Eio	272
Aurstaupet	Aura	242

Naturforholdene i våre elver er hittil lite studert og langt dårligere beskrevet enn for innsjøenes vedkommende. Det ligger store og interessante arbeider å utføre innenfor de mange fagområder som representerer utforskningen av strømmende vann.

Noen data for store elver i Norge er samlet i tabellen nedenfor. Vassdragene disse elvene danner, er tegnet i figuren til denne framstillingen.

Følgende kilder er benyttet for de anførte data:

Haffner og Knudsen: Statistiske tabeller, Oslo 1943.

Holtedahl, O.: Norges geologi, Oslo 1953.

Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesen: Hydrologiske undersøkelser i Norge, Oslo 1958.

Keller, R.: Gewässer und Wasserhaushalt des Festlandes, Berlin 1961.

Klæboe, H.: Grunntrekk av hydrologien, særlig Norges hydrologi, Oslo 1962.

Noen data for store elver i Norge.

Vassdrag	Nedb. felt km ²	Minste vannføring m ³ /sek.	Gj.sn. vannføring m ³ /sek.	Største vannføring m ³ /sek.	Hovedelvas lengde km	Vannmerke
Glåma	40 013	69	679	3 432	611	Langnes
Dramselva	16 020	26,5	313	2 070	309	Døvikfoss
Numedalslågen .	4 219	11,4	88,4	1 133	342	Kongsberg
Otra	3 531	15,3	149	890	242	Røyknes
Altaelva	6 262	7,5	77,2	1 010	200	Stengelsen
Barduelva	2 366	3,5	76,0	787	140	Bardufoss

DE 6 STØRSTE VASSDRAG I NORGE

